
Title: Hızlı Okuma Üzerine Author: Emin Reşah Date: 2014-11-23 03:41:51 Dp: 13734 Status: published
Image: /img/header-34.jpg

Zaman darlığı çektiğini düşünen pek çokları gibi ben de hızlı okuma meselesiyle ilgilendim. Sonraları okunacak *iyi yazının* o kadar da fazla olmadığı ve kötü yazıların da zaten hepsini okumak gerekmediğini farkettim. Yine de bu konuda öğrendiklerimi paylaşayım da, özet olarak burada bulunsun.

Hızlı okuma veya *yavaş okuma* ile ilgili en önemli husus, okumak istediğiniz materyalle ilgili *maksadınızı* bilmek. **Ne için okumak istiyorsun?** Belki okumakla ilgili bilinmesi gereken tek konu da bu. İnsan ne için okuduğunu bilmediği bir kitabı, dergiyi, web sayfasını, ansiklopedi maddesini, ders kitabını nasıl okuyacağını da bilemez.

Maksat deyince, bundan illa *ulvî* bir amaç kastetmiyorum. Bir roman okumanın maksadı, çoğu zaman *eğlenmektir*. (O halde, bunu hızlı okumaya ne gerek var?) Bir ders kitabını *sınavdan yüksek not almak* için okursun. Bir gazeteyi ilgilendiğin haber var mı diye okursun. Bazı kitaplar *okudum* demek için okunur, bazılarında *alıntı* bulup sağa sola ukalalık etmektir amaç. Hatta *bu sene doksandokuz kitap okudum* diyebilmek için okuyanlar bile var. Kimisi de sanırım okuduğu kitapları GoodReads'e girip mutlu olmak için okuyor.

Bir kitaba yaklaşırken, o sebeple, insanın maksadını bilmesi önemli. Kitap sana soracak, *benden ne bekliyorsun?*, eee, *şey, bilmem* diye mi cevap vereceksin, yoksa *senden eğlence bekliyorum*, *senden hocanın soracağı soruları öğrenmeyi bekliyorum*, *senden iki üç alıntı bulup instagram'da, tumblr'da like almayı bekliyorum* mu diyeceksin?

Evet, bazen insan ne beklediğini bilemez. O zaman kitap sana sorduğunda, maksadın aslında *ne bekleyebileceğimi öğrenmek* diyebilirsin. *Beni eğlendirecek bir kitap mısın, yoksa sıkılır mıyım?*, *bana bir faydan dokunacak gibi duruyor musun?*

Seni tanımak istiyorum, onbeş dakikanı bana ayırabilir misin sevgili kitap?

Bu maksatların hepsi farklı okuma *stratejileri* gerektirir. Bir kitaptan eğlence bekliyorsan, hızlı okumaya o kadar gerek yoktur. Cümleleri hayalinde inşa etmeye çalışıp, yazarın lisanı nasıl kullandığına ve hangi sahnelerden, hangilerine nasıl atladığına dikkat ederek okumak daha eğlencelidir. Yok eğer kitaptan maksat bir ödevin sorularını cevaplamaksa, o soruları eline alıp, cevapları bulmak maksadıyla okumak gerekir. Soruyla ilgisi olan yeri yavaş yavaş, olmayan yeri hoplaya zıplaya.

Kitapla (veya diğer okunacaklara) ilgili ikinci tavsiye *kademeli okuma* dedikleri bir usul. Buna değişik *pazarlamacılar* değişik isimler veriyor, *katmanlama* (layering) diyorlar veya daha fantastik bir terim ürettillerse, onu kullanıyorlar. Ancak temelde hepsi, materyalin bütününe hızlıdan yavaşa doğru kademe kademe bakmanın *diğer adı*.

Elinize kitabı aldınız, henüz parasını bile vermediniz diyelim, her sayfasına 1 saniye ayırıp kitabı gözden geçirdiğinizde, bu kitaptan ne fayda sağlanacağını aşağı yukarı bilirsiniz. Eğer okumaya değer bir kitap olduğunu, hayatınızın maksadına uyan bir eser olduğunu düşünüyorsanız daha fazla zaman harcamayı da hakediyor demektir.

İkinci safhada diyelim her sayfaya 5 saniye ayırıp, paragrafların ilk satırlarını okuyabilirsiniz. Veyahut gözlerinize yeterince güveniyorsanız, atlaya zıplaya kelimelere bakarsınız ve yazarın kullandığı materyalden, terminolojiden ne kadar haberdar olduğunuz ortaya çıkar.

Üçüncü safhada kitabı yine baştan alıp, bu sefer hakeden yerlerde biraz duraklayarak okursunuz. *Hakeden yer*, tabi, yine maksadınıza göre.

Bunu anlatmak da, uygulamak da o kadar zor değil ancak kendimde farketmiş bir psikolojik bariyer var: Böyle yaptığımda kitabı *okumuş gibi* hissetmiyorum. Yani kitapta yazılı cümlelerin en az yarısını okumadan, o kitabı okuduğumu nasıl iddia edebilirim?

Eğer kitaba ve yazarına *ihanet etmiş* gibi hissediyorsanız, belki de hızlı okumanız gerekmiyordur. Ancak pek çok durumda, aslında hatırlamayacağımız ve sırf kitapla daha fazla zaman geçirmiş olmak için okuduğumuz pek çok cümle vardır ve işte mesele gelir, yine aynı yerde düğümlenir: Bu kitabı neden okuyorsun?

Üçüncü söylenen, *göz eğitimi* gibi teknikler. Ben bunların verildiği kurslara hiç gitmedim. Evelyn Wood gibi bazı *hızlı okuma avukatları*, elinizin dört parmağını sayfa üzerinde gezdirerek bu eğitimi ikame edebileceğinizi söylüyor, onların yalancısıyım. Ayrıca Internet'te *Spreeder* gibi çeşitli siteler var artık ve buralardan, kendinize göz eğitimi verdirebilirsiniz. Kelimeleri daha hızlı tanımanız, her şart altında daha iyi. Ancak okumaya zaman ayırdıkça zaten bu açıdan da gelişiyor insan.

Dördüncüsü, *hatırlama* konusu. Okuduğunuzu ne kadar hatırlamak gerektiği, maksadınıza bağlı. Ertesi günkü sınavdan geçince, unutmak mümkünse, belki en iyisi budur ancak hayatınız boyunca hatırlamak istediklerinizi bir kenara yazmakta fayda var.

Çeşitli not alma teknikleri mevcut. En ilginç sayılabilecek *Zihin Haritaları* (Mind Maps) namıyla maruf, ortaya konuyla ilgili bir resim yapıp, sonra bundan renkli dallar çıkarıp, sonra o dallara dallar yapıp, bir *ağaç* meydana getirmek. Bu her konuda, her yerde çalışmıyor. (Çok denedim, oradan biliyorum.) Ayrıca, kitabın bir yapısı varsa, genelde onu kopyalamaya başlıyorsunuz, kitabın bölümleri, zihin haritasının ana dalları oluyor, alt bölümler, alt dallar oluyor ve bir de bakıyorsunuz, fazla kafa vermeden *İçindekileri* kağıda aktarmışsınız.

Not almadan önce, herhalde soru çıkarmaya çalışmak daha uygun. Kitap hakkında kendinize sorular sorun, sonra bu sorular ayrıntılanacaktır. Ben bugün teknik bir kitap okudum, R dilinin grafik yapmaya yarayan ggplot kütüphanesi hakkında. Soru çıkarmak biraz zorladı, çünkü maksadım aslında bu kütüphanenin neler yapabileceğini görmek. Bu programda bir şeylerin *nasıl* yapılacağı el'an beni ilgilendirmiyor, ilgilendirdiği zaman da açıp kitabı öğrenmem kolay.

Böyle durumlarda, not çıkarmaya başlayınca, fazla not üretirim. Kitap teknik olduğu için, *şu da lazım olabilir, bu da lazım olabilir* diye uzar gider. Evet, hepsi lazım olabilir ama böyle yapınca da kitabın bir kopyasını çıkarmış oluyorsunuz.

O sebepten kitap hakkında bir *diyalog* yazmak, soru-cevap şeklinde bir metin üretmek, not almaya çalışmaktan daha sağlıklı. Bu diyalogun ilk cümlesi kitaptan, *benden ne istiyorsun?* olur ve ona bir cevap vermek için kitaba bakarım. *Senden şu şu konuları öğrenmek istiyorum, mümkün mü?* Kitap bir cevap verir, ben ona tekrar bir soru sorarım, kitap başka bir cevap verir, ben ona başka bir soru daha sorarım. Soracak soru kalmadıysa, susmak gerekir. Kitabın söyleyeceği bu kadarmış.

Bütün kitapları aynı hızda okuyamazsınız. Bazıları dakikada 20 kelimeyle okunur, bazıları da 900 kelimeyle. Günde bir kitap okumak mümkün müdür? Maksudınız buysa, bir yerlere *kitap bitirdim* yazmaksa, evet, mümkündür. Ancak okuduğunuz kitabın bir faydası olmasını bekliyorsanız, hızlı okumak tali bir konudur. *Kitabın faydası* da, daha büyük (ve çok daha önemli bir konu olan) hayatınızın faydasıyla alakalıdır.